

О. А. Яценко,
аспірант, Національний інститут стратегічних досліджень

КОНТРОЛЬ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ІНОЗЕМНИХ ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ З БОКУ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ У КРИМУ

У статті проаналізовано роль місцевих органів влади у здійсненні державного та громадського контролю за діяльністю іноземних військових формувань у Криму. Обґрунтовано висновок, що місцеві, зокрема правоохоронні органи у Криму, значною мірою не виконують функції контролю за діяльністю Чорноморського флоту Російської Федерації. Натомість вони часто слугують (за термінологією Р. Ларссона і Я. Хеденскога) "важелями впливу" Росії у регіоні.

The article highlights the role of local authorities in governmental and civic control of activities of the foreign military formations in Crimea. It is concluded that Crimean local municipal and law-enforcement structures predominantly fail to exercise control of activities of the Russian Black Sea Fleet. They often serve as levers (according to R. Larsson and J. Hedenskog) for Russian influence in the region.

ВСТУП

Здійснення місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування державного контролю за діяльністю в Україні іноземних військових формувань передбачено у Законі України "Про порядок допуску та умови перебування підрозділів збройних сил інших держав на території України" (закон про порядок допуску) [1], Розпорядженні Кабінету Міністрів України від 3.12.2001 № 553-р. "Про здійснення контролю за діяльністю ЧФ РФ, що тимчасово перебуває на території України" [2].

Актуальним практичним і теоретичним завданням з державного управління є удосконалення участі органів місцевого самоврядування у здійсненні контролю за діяльністю Чорноморського флоту Російської Федерації (ЧФ РФ) у АР Крим.

Вивченню державного контролю за діяльністю іноземних військових формувань, зокрема, за діяльністю ЧФ РФ в Україні, присвячували роботи представники Національного інституту стратегічних досліджень: Г. Перепелиця (2003), О. Іжак (2006),

О. Волович (2008), інші вітчизняні (В. Бадрак, П. Лакійчук, Ю. Лещенко, Д. Штибликов) та зарубіжні (Є. Козакевич, Р. Ларсон, З. Ляховські, М. Маїгре, Я. Хеденског) дослідники. Теоретичним засадам державного контролю було присвячено дослідження А. Аляєва, О.Ф. Андрійко, О.П. Полінець, О.І. Сушинського, та інших дослідників з державного управління.

Радник Прем'єр-міністра України О. Медведєв звертав увагу на те, що у Чехословаччині та Австрії у 30-х роках ХХ століття недооцінювали загрозу від "п'ятої колонії" (що діяла у цих країнах за підтримки сусідньої Німеччини і для здійснення її інтересів) [3]. Польська дослідниця А. Влодковська прийшла до висновку, що підтримка місцевих сепаратизмів за допомогою російських військ у країнах СНД є одним із засобів впливу Росії на просторі "близького зарубіжжя" [4, s. 144—154]. Шведські дослідники Р. Ларссон і Я. Хеденског обґрунтували поняття "засіб досягнення [геополітичної] цілі" (leverage) за допомогою політичних, військових, людських (hu-

man-based) та економічних "важелів впливу" (levers), які Російська Федерація застосовує для втручання у внутрішні справи пострадянських країн. До таких важелів впливу можна віднести і діяльність проросійських політичних сил та контрольованих ними місцевих органів влади у Криму. Я. Хеденског і Р. Ларсон стверджують, що проросійські політичні сили, що перемогли на місцевих виборах в АР Крим 2006 р., діючи спільно з Федеральною службою безпеки Росії, Головним розвідувальним управлінням Росії та офіцерами ЧФ РФ, інспірували демонстрації проти НАТО, що призвели до зриву міжнародних навчань за програмою "Партнерство заради миру" [5, с. 38]. На думку естонської дослідниці М. Маїгре, останнім часом не було налагоджено ефективного контролю за діяльністю ЧФ РФ, зокрема, з боку місцевої влади у Криму [6, р. 19]. Водночас, польський автор Єжи Козакевич відзначав, що у 1994-1995 рр. нова "політика рішучих кроків" щодо подолання кримського сепаратизму, запроваджена спільно Президентом, парламентом та урядом України, призвела до суттєвого обмеження кримської автономії, скасування Конституції та поста Президента Республіки Крим, забезпечила українській владі цілковитий контроль над півостровом [7, с. 177—180].

Досі не було опубліковано досліджень з державного управління, присвячених аналізу здійснення контролю місцевих органів влади за діяльністю підрозділів ЧФ РФ у АР Крим.

Метою статті є аналіз ролі місцевих органів виконавчої влади та місцевого самоврядування у АР Крим у здійсненні контролю за діяльністю військових формувань ЧФ РФ, обґрунтування пропозицій щодо удосконалення державної політики у цій сфері.

За твердженням О.А. Корнієвського, громадські об'єднання, що здійснюють громадський контроль, нерідко допомагають владним структурам у виконанні ними управлінських функцій [8, с. 47—48]. Протягом останніх п'яти (2005—2009 рр.) років автором статті для збору матеріалів дослідження було ініційовано спрямування понад півтори тисячі звернень та запитів народних депутатів України до органів влади України щодо контролю за діяльністю підрозділів ЧФ РФ. Це здійснено шляхом підготовки проектів депутатських звернень і запитів у відповідь на звернення до народних депутатів, спрямовані від імені очолюваної автором Всеукраїнської молодіжної громадської організації "Студентське братство".

Автором даної статті було застосовано метод системного аналізу для здійснення даного дослідження, а також локальні методи дослідження — понад тисячу отриманих від органів влади України відповідей на звернення проаналізовано, використовуючи метод аналізу документів (змістовий аналіз документів) [9, с. 199—202], а також метод кейс-стаді [9, с. 202—207]. Слід зазначити, що широке застосування якісних методів у дослідженнях з державного управління розпочалося ще у 1993 р. після XVI конференції з навчання державному управлінню в США (National Conference on Teaching Public Administration) [10, р. 1893]. Ф. Орош, К. Мак-Кенна і Л. Редінг 1997 р. у своїй статті в "Міжнародному журналі з державного управління" зазначали, що близько 70% дисертацій з державного управління використовували "якісні" методи досліджень [10, с. 1894].

РЕЗУЛЬТАТИ

За ст. 23 Закону "Про порядок допуску" контроль за діяльністю іноземних військових формувань мають здійснювати, зокрема, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, інші центральні та місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування [1].

Коли у 2005 р. особи, що обійняли посади Голови Ради Міністрів АР Крим (РМ АРК) та Представника Президента України в АР Крим, були направлені з Києва (А. Матвієнко та Г. Москаль), керівництво автономії демонструвало порівняно активний контроль за діяльністю ЧФ РФ. Зокрема, за інформацією А. Матвієнко, у 2005 р. було виявлено та повідомлено Кабінет Міністрів України, що 96 об'єктів державного майна (із статусом військової частини або окремих інвентарних об'єктів), що використовуються ЧФ РФ та не увійшло в додатки до Угоди між Україною та Російською Федерацією про параметри поділу Чорноморського флоту від 28.05.1997 р., а також 35 об'єктів державного майна, які увійшли в додаток до Угоди, самовільно списано і розібрано російською стороною. Важливе повідомлення зробив А. Матвієнко і щодо результатів інвентаризації 14,7 тис. га земельних ділянок, якими користується ЧФ РФ в АР Крим: "За узгодженням матеріалів інвентаризації, 18.08.2005 р. у Республіканському комітеті по земельних ресурсах АР Крим відбулася зустріч представників української і російської сторін, на якій були урегульовані всі спірні питання, внесені відповідні зміни в технічну документацію" [11].

Проте після відставки А.С. Матвієнко у вересні 2005 р., РМ АРК вже не

заявляла про правопорушення з боку ЧФ РФ, повідомляла про можливість Військово-морських сил України використовувати об'єкти спільного користування разом з ЧФ РФ [12]. Таке твердження суперечить інформації МЗС України про неправомірне одностороннє використання ЧФ РФ об'єктів спільного користування, зокрема, Будинку офіцерів у м. Феодосія [13].

Крім того, представниками місцевої влади АР Крим було засекречено згадані А. Матвієнком результати інвентаризації, і навіть заперечено твердження А. Матвієнко про внесення змін до технічної документації за результатами інвентаризації. Тепер у документах Ради Міністрів АР Крим не згадується про практиковані російською стороною незаконну суборенду та руйнування об'єктів державного майна України. Натомість з'явився новий термін "землі Чорноморського флоту Російської Федерації" на території АР Крим [14].

Місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування в АР Крим також вдаються до незаконних дій, відповідно до яких об'єкти державного майна України передаються у державну власність Міністерства оборони РФ або ставляться на баланс ЧФ РФ як нібито передані в оренду, попри відсутність договорів оренди. Так, у 2000 р. рішенням виконавчого комітету Ялтинської міської ради право власності на багатоквартирний житловий будинок № 11 по Алупкінському шосе в смт. Гаспра (на території маяка Ай-Тодорський, поруч із "Ластівковим гніздом") визнано за Міністерством оборони РФ на підставі документів, наданих командиром військової частини № 49385 ЧФ РФ [15]. Заступником Ялтинського міського голови у свідостві, виданому 04.10.2000 російській стороні, було здійснено суперечливий запис, ніби зазначений будинок "належить Міністерству оборони Російської Федерації Чорноморського флоту — військова частина 49385 на праві державної власності" [16].

Після звернення автора цієї статті щодо необхідності повернення зазначеного будинку Україні, прокуратурою м. Ялта 13.01.06 до Господарського суду АР Крим було подано позов про визнання недійсним рішення виконкому Ялтинської міськради та скасування згаданого свідоства про реєстрацію права власності на згаданий будинок [17]. Процес повернення цього будинку Україні є прикладом неправосудних рішень, а також неспроможності місцевих органів прокуратури, МВС та органів самоврядування припинити очевидне правопору-

шення.

Ухвалою Господарського суду АР Крим 20.08.07 провадження по цій справі було закрито. Відтак Севастопольським апеляційним господарським судом 03.12.07 було відмовлено у задоволенні апеляційної скарги прокуратури АР Крим на зазначене рішення [18].

Тим часом, постановою Севастопольського апеляційного господарського суду від 11.09.06 із незаконного володіння Міністерством оборони РФ вилучено усі контрольовані російською стороною на території АР Крим маяки, зокрема, Ай-Тодорський, та низку об'єктів державного майна у м. Феодосії [19].

Проте відтоді не було припинено несанкціонований проїзд на територію маяка Ай-Тодорський через прилеглу територію та браму державного санаторію "Дніпро" морських піхотинців ЧФ РФ, які чинять опір українським судовим виконавцям. Натомість 19.12.2007 прокуратурою м. Ялта було ухвалено постанову про відмову в порушенні кримінальної справи стосовно посадових осіб Ялтинської міської ради, її виконкому, а також посадових осіб військової частини 49385 ЧФ РФ [20]. Алупкінський міський відділ внутрішніх справ ухвалив 30.03.07 постанову про відмову в порушенні кримінальної справи стосовно перебування на маяку "Ай-Тодорський" військовослужбовців ЧФ РФ [21].

Хоча, за твердженням Фонду державного майна України, приміщення будинку офіцерів у Феодосії повинні використовуватися спільно українськими та російськими військовими та не можуть передаватися російською стороною в суборенду [22], секретар Феодосійської міської ради заявила, що ЧФ РФ має право передавати в суборенду зазначені приміщення [23]. На вимогу народного депутата А.Г. Лук'яненка про притягнення Т.В. Гришиної до кримінальної відповідальності за підроблення документа (офіційної відповіді на депутатське звернення) та ненав'язливе виконання службових обов'язків щодо контролю за діяльністю іноземних військових формувань на території м. Феодосія прокуратурою м. Феодосії було ухвалено постанову про відмову в порушенні кримінальної справи. Втім, стосовно виконавця згаданого листа Т.В., то Гришиної, прокуратурою м. Феодосії було порушено дисциплінарне провадження [24].

Таке потурання місцевої влади дозволило "Російській общині Феодосії" безперешкодно використовувати Феодосійський будинок офіцерів та надавати консультації щодо

отримання кримчанами другого (російського) громадянства, збирати в Будинку офіцерів збори з планування акції громадянської непокори, зокрема, для зриву військових навчань у 2006 р. тощо.

Здійснювався тиск міської влади м. Феодосія на представників місцевої української громадськості у м. Феодосія, які сприяли проведенню демонстрацій ВМГО "Студентське братство" проти надання "Російській общині Феодосії" приміщень у зазначеному будинку офіцерів та проти інших незаконних дій ЧФ РФ. Так, Феодосійським міським судом АР Крим, зокрема, на основі листа виконавчого комітету м. Феодосія від 19.04.07 та міліцейського рапорту працівнику місцевої бібліотеки В.Г. Комаровій, яка за день до вуличної акції "Студентського братства" подала до місцевої влади письмове повідомлення про неї, було винесено попередження за нібито "порушення встановленого законом 10-денного терміну" на проведення демонстрацій [25]. Крім того, 20.04.07 В.Г. Комарову було запрошено представниками української міліції на "бесіду" в приміщенні Феодосійського будинку офіцерів, на якій її розпитували про діяльність ВМГО "Студентське братство" та акції проти правопорушень з боку ЧФ РФ. Підтвердженням незаконності тиску місцевої влади на В. Комарову є лист в.о. прокурора АР Крим О.М. Угрюмова, в якому повідомляється про надісланий до Апеляційного суду АР Крим протест прокуратури АР Крим на постанову Феодосійського міського суду щодо В.Г. Комарової [26].

Хоча В. Наливайченко підтверджує сепаратистську діяльність "Російської общини Феодосії" та притягнення її членів за матеріалами СБУ до відповідальності, а також зазначає про неправомірне використання російською стороною земельних ділянок у м. Феодосії, які не увійшли до угоди про параметри поділу ЧФ [25], представник місцевого відділу СБУ, навпаки, заявляє про відсутність порушень угоди про параметри поділу ЧФ [26].

Місцеві органи виконавчої влади та місцевого самоврядування у Криму не лише не здійснюють державний контроль за діяльністю ЧФ РФ, але й чинять перешкоди громадському контролю у цій сфері. Так, протягом 2005—2007 рр. представники місцевої влади у Криму перешкоджали проведенню Всеукраїнською молодіжною громадською організацією "Студентське братство" громадського контролю, громадських інспекцій та демонстрацій коло об'єктів державного майна України, якими неправомірно володіє ЧФ РФ. Приводом для заборони місцеві по-

садові особи називали те, що пікети на їхню думку і/або думку командування ЧФ РФ перешкоджали діяльності ЧФ РФ та порушували рішення Президії Верховної Ради СРСР про необхідність повідомлення про проведення демонстрації не пізніше ніж за 10 днів до її початку, що суперечить Конституції України. Зокрема, 13.06.06 на прохання керівників міських організацій низки політичних сил, зокрема "Російського блоку" та "Блоку Ю.Тимошенко", рішенням Феодосійської міської ради організації "Студентське братство" було заборонено проводити пікетування об'єктів ЧФ РФ у м. Феодосії [27]. Рішенням Ленінського районного суду м. Севастополя 26.07.05 було повністю задоволено позов Ленінської районної державної адміністрації про безстрокову заборону ВМГО "Студентське братство" пікетувати розташовані на території району об'єкти державного майна України, які використовуються ЧФ РФ. Рішення суду обґрунтовано, зокрема, тим, що "проведення акції викликало численні звернення командування ЧФ РФ ... до органів влади" [28].

Деякі державні службовці України вважають за необхідне захищати інтереси самого ЧФ РФ, а не норми законів та рішення судів, зокрема, про повернення маяків України із незаконного володіння ЧФ РФ. Так, протягом лютого-березня 2006 р. низку демонстрацій проти повернення України за рішеннями судів маяків, зокрема, Ялтинського маяка, було проведено від імені виборчого блоку С.В. Куніцина та близького до нього "Альтернативного уряду Криму" очолюваного В. Казаріним. Відтак, у 2007 р., виступаючи на першотравневій демонстрації на площі Нахімова у м. Севастополь В.Казарін (з квітня 2006 р. — Перший заступник Голови Севастопольської міської державної адміністрації С. Куніцина) закликав мешканців м. Севастополя допомогти військовослужбовцям ЧФ РФ захищати "свої маяки" від ВМГО "Студентське братство", "як ми це робили в Автономії зробили на Перекопі, як ми це зробили в Ялті біля Ялтинського маяка". На звернення автора цієї статті та народного депутата України Л. Лук'яненка щодо притягнення В. Казаріна до кримінальної відповідальності надійшла відповідь заступника Голови СБУ В.Циганюка, який зазначив, що СБУ не вбачає в діях Першого заступника Голови СМДА В. Казаріна державної зради, проте "беручи до уваги ту обставину, що поширення побідних заяв може створити передумови до ускладнення етнополітичної ситуації в АР Крим та інспірування протиправних проявів, нами вжи-

ваються необхідні профілактичні заходи у сфері державної безпеки" [31].

ВИСНОВКИ

Місцеві органи виконавчої влади та місцевого самоврядування у АР Крим переважно не справляються із покладеними на них обов'язками щодо державного контролю за діяльністю іноземних військових формувань. Винятками із цієї панівної протягом останнього десятиліття тенденції була діяльність Голови АМ АРК А. Матвієнка та представника Президента України в АР Крим А. Москаля, які не були представниками місцевого проросійського політичного середовища і не потурали (принаймні настільки очевидно) правопорушенням з боку ЧФ РФ. Сьогодні ж деякі місцеві кримські органи влади фактично стають, за термінологією Р. Ларссона і Я. Хеденскога, "важелями впливу" Росії у регіоні, сприяють неправомірному використанню державного майна України формуваннями ЧФ РФ, його передачі в користування проросійським та сепаратистським утворенням, а також перешкоджають здійсненню громадського контролю за діяльністю ЧФ РФ, забороняючи громадські інспекції в місця дислокації підрозділів ЧФ РФ та мирні демонстрації поблизу контрольованих ЧФ РФ об'єктів державного майна України.

Незадовільна участь місцевих органів влади у здійсненні державного контролю за діяльністю ЧФ РФ свідчить про те, що досі не сформовано цілісну систему державного контролю за діяльністю ЧФ РФ в Україні, яка б поєднувала зусилля представників органів влади та громадськості. Необхідно посилити контроль центральних органів влади та прокуратури за діяльністю місцевих органів виконавчої влади і місцевого самоврядування у АР Крим, припинити неправомірну передачу об'єктів державного майна України на баланс або у власність російської сторони.

Розширення прав місцевого самоврядування шляхом внесення змін до Конституції України, що планує здійснити низка фракцій Верховної Ради, може мати дестабілізуючий вплив на суспільно-політичну ситуацію у Криму, зміцнити становище місцевих органів влади у ролі "важелів впливу" Росії у Криму, започаткувати розвиток Придністровського сценарію у цьому регіоні України [32]. У разі запровадження виборності суддів та децентралізації правоохоронних структур посилюється виявлена у даному дослідженні тенденція, коли місцеві правоохоронні органи та

суди підтримують незаконні та ухвалені під впливом і в інтересах російської сторони рішенням органів місцевого самоврядування у Криму. Також поглибляється тенденція, за якою на місцевому рівні у Криму ігноруються вимоги представників центральних органів влади і прокуратури, представників громадськості про притягнення тих чи інших місцевих посадових осіб до відповідальності за порушення правопорушенням з боку ЧФ РФ.

Для припинення зазначених тенденцій необхідно, зокрема, призначати на відповідальні посади у місцевих правоохоронних структурах у Криму вихідців з інших регіонів України, а також представників місцевої кримської україномовної меншості, яка, не маючи підтримки з боку держави, зазнає асиміляції з боку проросійської більшості у Криму, відчуває брак україномовної освіти, преси тощо.

Для подальших розвідок у даному напрямі варто здійснити аналіз державного контролю за діяльністю ЧФ РФ у соціально-економічній сфері, обґрунтувати механізми удосконалення державного контролю у цій сфері.

Література:

1. Закон України "Про порядок допуску та умови перебування підозрюваних збройних сил інших держав на території України" Голос України. — 21 березня 2000 р. — С. 8.
2. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 3 грудня 2001 р. № 553-р. Про здійснення контролю за діяльністю ЧФ РФ, що тимчасово перебуває на території України // Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=553-2001-%F0>.
3. Російсько-грузинський конфлікт: причини та наслідки для Європейської безпеки: Матеріали експертної дискусії, 14 серп. 2008 р. // за заг. ред. Ю.Г.Рубана. — К. : НІСД, 2008. — 42 с.
4. Włodkowska A. Polityka Federacji Rosyjskiej na obszarze WNP // Torun : Adam Marszałek — 2006. — s. 260.
5. Hedenskog J., Larsson R. Russian leverage on the CIS and the Baltic States // Swedish Defense Research Agency (FOI). — 2007. — 141 p. — Режим доступу : <http://www2.foi.se/rapp/foir2280.pdf>
6. Maigre M. Crimea the Achilles' Heel of Ukraine. // International center for defense studies. : November, 2008. 21 p., available at: <http://www.icds.ee/fileadmin/failid/Merle%20Maigre%20%20Crimea%20the%20Achilles%20Heel%20of%20Ukraine.pdf>
7. Kozakiewicz J. Rosja w polityce

nepodleg?edlej Ukrainy. // Instytut Studiow politycznych Polskiej Akademii Nauk: Warszawa, — 1999. — 361 p.

8. Корнієвський О.А. Громадські об'єднання як суб'єкт політики національної безпеки: постановка проблеми // Стратегічні пріоритети. — 2009. — 1 (10) — С. 43-50.

9. Сурмін Ю.П. Майстерня вченого: Підручник для науковця. — К. : Навчально-методичний центр "Консорціум з удосконалення менеджмент-освіти в Україні". — 2006. — 302 с.

10. Orosz J.O., McKenna C.K., Reding K.M. Qualitative research methods in public administration: Introduction to the symposium. // International journal of Public Administration. — 1997. — 20 (11), — p. 1891—1906.

11. Лист Голови Ради Міністрів АР Крим А.С. Матвієнка від 21.09.2005 № 7098/01-03 до Голови ВМГО "Студентське братство" О.А. Яценка. — [2] Арк. — Архів О.А. Яценка.

12. Лист Голови Ради Міністрів АР Крим В.Т. Плакіді від 27.02.2008 № 1232/01-03 до Голови ВМГО "Студентське братство" О.А. Яценка. — [3] Арк. — Архів О.А. Яценка.

13. Лист Першого заступника Міністра закордонних справ України, Голови української частини Підкомісії з питань ЧФ РФ В.С. Огрізка від 03.04.07 № 610/19-123/1-617 до народного депутата України А.В. Шевченка (копія) — [3] Арк. — Архів О.А. Яценка.

14. Лист Першого заступника Голови Республіканського комітету АР Крим по земельних ресурсах М. Шевельова від 09.11.2007 № 9759/10-16 до Голови ВМГО "Студентське братство" О.А. Яценка. — [1] Арк. — Архів О.А. Яценка.

15. Лист Заступника прокурора АР Крим Т. Дрібоцької від 17.10.05 № 7/1-7224-05 до Голови ВМГО "Студентське братство" О. Яценка — [1] Арк. — Архів О.А. Яценка.

16. Свідectвo № 2358 от 04.10.2000 на право собственности на жилой дом, выданное заместителем городского головы И.А. Бараниковым — [1] Арк. — Архів О.А. Яценка.

17. Лист Заступника прокурора АР Крим Т. Дрібоцької від 31.07.07 № 7/1-7224-05 до Голови ВМГО "Студентське братство" О. Яценка — [1] Арк. — Архів О.А. Яценка.

18. Лист в.о. прокурора АР Крим Угрюмова від 26.02.09 № 2976/07 до народного депутата України Г.О. Задирка — [3] Арк. — Архів О.А. Яценка.

19. Лист Начальника управління представництва, захисту інтересів громадян і держави в судах прокуратури АР Крим О.В. Літвіної від 10.09.07 № 05/1-13978/07. — [1] Арк.

— Архів О.А. Яценка.

20. Лист в.о. прокурора АР Крим О. Угрюмова від 15.04.09 № 7/1-7224-05 до народного депутата України Г.О. Задирка. — [5] Арк. — Архів О.А. Яценка.

21. Лист т.в.о. Міністра внутрішніх справ України М.В. Корнієнка від 30.08.07 № 13939/Кн до народного депутата України Гармаш Г.Ф. — [2] Арк. — Архів О.А. Яценка.

22. Лист Голови Фонду державного майна України В.П. Семенюк від 6 квітня 2007 р. № 10-16-5653 до народного депутата України Л.Г. Лук'яненка — [2] Арк. — Архів О.А. Яценка.

23. Письмо Секретаря городского совета г. Феодосия Т.В. Гришоной от 10.04.2007 № 02-07-1910 к народному депутату Украины Л.Г. Лук'яненку — [1] Арк. — Архів О.А. Яценка.

24. Лист прокурора м. Феодосії В.І. Дромашка від 24.05.07 № 2517 до народного депутата України Л.Г. Лук'яненка. — [3] Арк. — Архів О.А. Яценка.

25. Постановление судьи Феодосийского городского суда АР Крым по делу № 3-8263/2007 г. о привлечении к административной ответственности Комаровой Валентины Григорьевны по ч. 1 ст. 185-1 Кодекса Украины об административных правонарушениях (копія) — [1] Арк.

26. Лист в.о. прокурора АР Крим О.М. Угрюмова від 27.08.07 № 05/2-12116/07 до народного депутата України Г.Ф. Гармаш. — [1] Арк. — Архів О.А. Яценка.

27. Лист Першого заступника СБУ В. Наливайченка від 07.02.09 № 17/3-80/2 до народного депутата України Г.О. Задирка — [2] Арк. — Архів О.А. Яценка.

28. Письмо заместителя начальника Феодосийского городского отдела СБУ А.А. Порванова от 27.07.07 № 76/30/я-1/4к гражданину О.А. Яценко — [1] Арк. — Архів О.А. Яценка.

29. Лист в.о. прокурора АР Крим О. Шацького від 21.08.06 № 7/1-7224-05 до Голови ВМГО "Студентське братство" О. Яценка — [2] Арк. — Архів О.А. Яценка.

30. Рішення Ленінського районного суду м. Севастополя по справі № 2-4846/05 від 26.07.2005 (копія) — [4] Арк. — Архів О.А. Яценка.

31. Лист Заступника Голови СБУ від 05.06.07. № 5/3/1-9695 до народного депутата України Г.Ф. Гармаш — [1] Арк. — Архів О.А. Яценка.

32. Яценко О. Беззаконня по флотськи. Як зупинити "придністровський сценарій", який готує після 2017 роки Чорноморський флот Росії в Криму // Україна молода. — 5 березня 2008 р. — С. 5.

Стаття надійшла до редакції 11.08.2009 р.